

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergem,
Kerksken, Terjoden

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

33e jaargang 2013 - nr. 3

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck
Raf Hendrickx

Haaltert:

Wim Allaer
Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck
Christophe Provost

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegedebouw Sint-Goriksplein 17,
9450 Haaltert.

Open: eerste zondag en tweede donderdag
van de maand van 10 tot 12 u.

Gesloten: juli en augustus

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 10
Steunend lid: € 15
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
KREDBEBB

Heemkundige Kring Groot-Haaltert
Email: willydeloose@skynet.be
info@hkhaaltert.be

Website:

www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor
zijn/haar teksten.

Teksten mogen overgenomen worden mits
bronvermelding.

HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Na een deugddoende vakantie komt er een nieuwe start. Twee belangrijke projecten staan in de steigers.

Een eerste, de herdenking van 'De groote oorlog' willen wij niet onopgemerkt laten voorbijgaan. Onze doelstelling is, in elk tijdschriftnummer een bijdrage te publiceren met het wedervaren van een dorpsgenoot (opgeëiste en/of frontsoldaat. Merkwaaardige oorlogsverhalen van het thuisfront zijn uiteraard niet uitgesloten.

Om dit alles te verwezenlijken durven wij een beroep doen op onze lezers. Wie voelt zich geroepen om het relaas weer te geven van vb. een familielid tijdens de oorlogsjaren of een beklijvende oorlogssituatie, eventueel geïllustreerd met een foto, bidprentje, brieven, e.d.

Graag helpen wij bij de praktische uitwerking ervan.

Een tweede item is de Daensherdenking georganiseerd door het Priester Daensfonds. Het fonds wil Daens blijven verankeren in het collectieve geheugen. Herdenken in de betekenis van in eer houden, maar ook in de betekenis van het actualiseren.

Onze vereniging wil haar medewerking verlenen en in die zin plannen wij een Daenstentoonstelling onder het motto 'Het Daensisme in onze regio' en de onthulling van een gedenkplaat.

Het verband met Priester Daens en de politieke situatie in onze gemeenten zal nog uitgebreid aan bod komen in een bijdrage van onze medewerker Joris De Kegel.

Over dit alles, later meer nieuws. Inmiddels, veel leesplezier.

De HK-medewerkers.

Kunstschaten in de Haaltertse parochiekerk

In de Sint Gorikskerk van Haaltert hangen twee merkwaardige schilderijen.

Het eerste, 'De marteldood van Sint Laurentius', toegeschreven aan Jan Van Cleef (1646-1716), leerling van de vermaarde Gaspar De Crayer (1584-1669), werd uitvoerig belicht door Lydia Hutsebaut in ons tijdschrift jg. 1986, nr. 2 en jg. 1998, nr. 4.

Aan het linker zijaltaar hangt een tweede doek, enkele jaren geleden geschonken door Haaltenaar en priester Jozef De Rouck, vele jaren pastoor in de Faluintjesgemeente Baardegem.

Het is een kopij van het prachtig werk van de beroemde Italiaanse kunstenaar Caravaggio (1571-1610), voorstellend 'Bedevaarders van O.L.Vrouw van Loreto'. Het originele doek, dat geschilderd werd in 1604, hangt in de kerk van Sant Agostino in Rome.

Het is een voorstelling van twee bedelaars aan de voeten van O.L.Vrouw met kindje. Het illustreert sterk de devotie van de twee knielende figuren voor de H.Maagd. Volgens sommige bronnen zou de Maagd, Lena de vrouw van Caravaggio zijn.

Caravaggio, zijn echte naam was Michelangelo Merisi da Caravaggio, 'de hemelse', 'de revolutionaire', maakte naam met grandioze meesterwerken.

In het begin van de 17e eeuw was hij één van meest geëerde kunstenaars. De geschilderde taferelen kwamen uit het volkse leven, ruw en realistisch.

Eén van zijn meesterwerken is ongetwijfeld 'David met het afgehakte hoofd van Goliath' (1610). Het hoofd zou dat van de schilder zelf zijn.

Zijn gedrag was niet bepaald voorbeeldig. Vechtpartijen waren schering en inslag en in 1606 ontvluchtte hij Rome, beschuldigd van doodslag. In 1609 werd in Napels een aanslag gepleegd op zijn leven, zwaar gekwetst keert hij terug naar Rome, waar hij sterft op 18 juli 1610.

Werken van hem hangen her en der in Italiaanse musea en kerken. Caravaggio is ongetwijfeld één van de grootmeesters van die periode.

Misschien toch een tip voor kerkbezoekers: loop vooraan naar de altaren en bewonder even deze 'kerkschaten'.

Caravaggio
Kerk Haaltert

Herinneringen Heldergem 1965

Een klas in de jongensschool te Heldergem met onderwijzer Albert De Neve.

1e rij, zittend: Eddy Souffreau, Johan Cooreman, Hedwig Van de Wiele, Maurice Hendrickx, Danny Van Liedekerke, William Heyman, Danny Boon, Etienne Baeyens en Danny Scheerlinck.
2e rij: René Paerewijck, Rudy Coolens, Robert De Bodt, Hedwig Vijverman, Christiaan Scheerlinck, Ludwig De Winne en Eddy Coolens.
3e rij: Ronny De Court, Firmin Ghijssels, Rudy De Spiegeleer, Jozef Van den Broeck, Eddy Spilliers, Raphael Scheerlinck en Hervé Danckaert.
4e rij: Ronny Matthijs, Marc Souffriau, Herman Van Geyt, Jozef Paerewijck, Hugo Van den Eynde en Marc Haegeman.
5e rij: Harry D'Hondt, Johnny Van der Haegen, Eric De Neve, Herman Boon en Erik Van Liedekerke.

Foto: Albert De Neve

Herinneringen aan W.O. II

Op 10 mei 1940 brak de hel los; Wereldoorlog II was begonnen. Plotseling hoorden wij de motoren van vliegtuigen in de richting van Aalst en we zagen de Duitse Stuka's één na één naar beneden duiken. Ze bombardeerden de Sint-Annabrug en de Molenstraat.

Vele mensen waren bang van de Duitsers: ze hadden W.O.I meegemaakt en sommigen hadden aan den lijve ondervonden en gezien dat een Duitser te paard rondreed en bij de kleinste overtreding met zijn zweep sloeg. Ze noemden hem 'Karwasj', wat zoveel betekende als 'man met de zweep'.

Dat was één van de redenen waarom ze wegvluchtten. Sommigen reden met paard en kar, anderen met de fiets of met de kruiwagen of gingen te voet. Alleen het hoogstnodige werd meegenomen. Allen trokken in de richting van de Westhoek naar Frankrijk.

Mijn vader bekeek het nuchter en zei: "Ze lopen in hun ongeluk want al die mensen gaan ginder samenkomen en wat gaat er dan gebeuren? Niets dan miserie!"

Octaaf Van Herreweghe, landbouwer, vluchtte met zijn gezin met paard, kar en inboedel in de richting van Sint-Antelinks en dan verder naar Frankrijk. Bij vrienden in de buurgemeente rustten ze even uit en besloten na overleg naar huis terug te keren. Op de terugweg werd Octaaf zwaargewond door rondvliegende obusscherven. Transport naar het ziekenhuis was onmogelijk, gezien de onveilige toestand te Aalst (de Denderbruggen waren gebombardeerd). Enkele dagen later werd hij dan door verplegend personeel van het Duitse Rode Kruis naar Aalst overgebracht. Hij overleed op 22 mei 1940 aan de opgelopen verwondingen.

Op de boomgaarden van de landbouwers verbleven Engelse soldaten onder het lover van de fruitbomen, zo waren ze onttrokken aan het zicht van de vijandelijke vliegtuigen. Toen we 's morgens opstonden, waren de soldaten verdwenen.

We gingen kijken op de boomgaard van Petrus De Cock (Peken dekker → zijn vader was dakbedekker) dicht bij de kerk. Dekens, schoenen, kledij...

alles lag rondgestrooid. Wat ze niet echt nodig hadden, lieten ze achter. Iedereen die in de buurt woonde, keek rond en nam mee wat bruikbaar was.

Dekens werden meegenomen en thuis gebruikt. Later tijdens de oorlog liet men de kakikleurige dekens grijs verven en werden er overjassen van gemaakt. Wij, jonge bengels, tastten in alle vestzakken op zoek naar geld en sigaretten; de meeste waren echter leeg. Aan het kerkhof stond lange tijd een kleine gevechtswagen, achtergelaten door de vluchtende Engelsen.

Ik ben er dikwijls ingestapt en heb de binnenbekleding helpen verwijderen. Gedurende vele jaren hebben wij de sponsen gebruikt om in de klas het bord af te vegen. Op een dag waren

mijn broer Hector en zijn klasgenoot Alfons Blondeel afwezig in de klas. Uiteindelijk kwamen ze te voorschijn! Ze hadden gans de namiddag doorgebracht in de tank. Enkele maanden later werd zij weggehaald.

Onder onze schuur was er een dubbele kelder. Een deel werd gebruikt om de aardappelen op te bergen en een ander deel om een gedeelte van de bieten op te slaan. In de maand mei waren de twee kelders leeg. Ze werden schoongemaakt en gebruikt als schuilkelder bij bombardementen. Onze buur Kamiel Impens kweekte witloof en tijdens de wintermaanden had hij een verwarmingsinstallatie met warme metalen buizen onder het witloof. In het voorjaar had hij ze niet nodig. Ze werden kris-kras door elkaar geplaatst om bij eventuele instorting van de schuur de keldertrap te beveiligen en de uitgang vrij te houden. Bijna al de burens sliepen in die kelder. Gelukkig duurde de oorlog maar achttien dagen, konden de vluchtelingen naar huis terugkeren en kon iedereen weer in eigen bed slapen.

Het café werd gesloten maar de specerijwinkel namen mijn ouders over. Alles werd gerantsoeneerd en bij iedere aankoop moest je rantsoeneringszegels geven. Elk product had een nummer. De winkelier plakte de zegels op een formulier en bij aankopen moest je ze in ruil voor andere goederen aan de groothandelaar afgeven.

Op 13 juli 1943 zagen ik en talrijke Heldergermynaren hoe werklieden van de firma Campenhout uit Haren-Noord, de grote klok "Barbara" langs een galmgat uit de kerktoeren naar beneden haalden.

Om half vier waren de werken beëindigd en verliet de klok onze parochie midden de droefheid, woede en onmacht van de parochianen.

Koster, fotograaf en lid van de weerstand Valerie De Backer kon de gebeurtenis stiekem fotograferen.

Begin 1944 dropten vliegtuigen een tweetalig krantje 'De regenboog' (l'arc en ciel). Het was gericht aan de Belgische bevolking en werd verspreid door de luchtmacht van de Verenigde Naties.

Ik heb in het veld twee van die krantjes gevonden en bewaar ze in mijn archief. Het eerste was nummer 7 van 14 april 1944 en het tweede, nummer 11 van 12 mei 1944.

Mijn vader ging regelmatig 's avonds van 20.30u tot 20.45u bij onze buur Kamil Impens luisteren naar de Engelse radio (BBC). Alle deuren en zonneblinden waren dicht; ze stonden heel dicht bij de radio want het beluisteren was ten strengste verboden. Blijkbaar reden de

DE REGENBOOG

14 APRIL 1941

Aan het Belgische Volk gebracht door het Vliegwezen der Vereenigde Naties

No. 7

De Russische Opmarsch

Moskou, 13 April.—Na hun intocht in Roemenië—alwaar zij reeds meer dan 400 plaatsen veroverden—en na tot aan den voet der Karpathen opgerukt te zijn op een lengte van meer dan 200 km, hebben de Russische troepen de grens van Tsjecho-Slovakije bereikt. Sedert 8 April wappert weer de vlag van Tsjecho-Slovakije op een eerste strook bevrijden grond.

Zoals het bereiken der grenzen van Tsjecho-Slovakije gemeld werd door een speciaal dagorder van Maarschalk Stalin, zoo maakte de intrede in Roemenië het voorwerp uit van een verklaring van den Heer Molotoff, Volkscommissaris voor Buitenlandse Zaken.

In deze verklaring—waaromrent van te voren met Londen en Washington overleg pleegd was—werd op plechtige wijze het voornemen van de Sovjet-Unie geuit „zich van geen enkel deel van het Roemeensch grondgebied meester te maken en evenmin de sociale structuur van Roemenië te wijzigen.“ Enkel militaire noodwendigheid noopte het Roode Leger Roemeensch grondgebied te betreden, „met enkel als opdracht den vijand tot diens nederlaag en overgave te vervolgen.“

Op 26 Maart waren Maarschalk Konjef's voorhoeden, door het oversteken van de Pruth, Roemenië binnengetroden. Sedertdien heeft het gros van Konjef's troepen, na de Pruth op een lengte van 170 km ten Noorden van Jassy geforceerd te hebben, meer dan 400 plaatsen ingenomen tusschen de meergenoemde Pruth en de Sereth. De Russen bereikten den linkeroever van de Sereth

Tsjecho-Slovakije bereikt

Meer naar het Noorden hebben de troepen van Maarschalk Zhukoff de grens van Tsjecho-Slovakije bereikt, daar waar Tsjechisch-Ruthenië aan Roemeensch Transylvaanië paakt. Deze beide provincies waren door de Hongaren in 1938 en 1940 geannexeerd. De voetheuvels der Karpathen werden op een lengte van 200 km door de Russen bezet en hevige gevechten werden geleverd om den Jablonica- of Tartarpenas. De Tsjecho-Slovaaksche brigade, onder bevel van generaal Svoboda, neemt deel aan deze gevechten.

Aan het andere uiteinde van het front hebben de troepen van generaal Malinofsky zich van Odessa meester gemaakt. Deze belangrijke Zwarte-Zeebasis bevond zich sedert meer dan twee en een half jaar in Duitse handen. De Duitschers hebben gedurende twee maanden moeten strijden om Odessa in te nemen; de Russen gelukten er na negen dagen reeds in den vijand er uit te verdrijven. Het Roode Leger bevindt zich thans op ongeveer 130 km van de monding van den Donau.

Het offensief in de Krim kent een verder buitengewoon succes-

(vervolg binnenblz.)

NA-OORLOGSCH LUCHTVERKEER

Londen, 11 April.—De Heer Stettinius, onder-staatssecretaris bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, is op het einde van de afgelopen week van Washington te Londen aangekomen teneinde besprekingen te voeren met de leden van het Britsche kabinet. Bij zijn aankomst had de heer Stettinius een langdurig onderhoud met Eersten Minister Churchill. De heer Stettinius zal gedurende drie weken in Engeland verblijven. In hoofdzaak zullen door hem met Britsche personaliteiten behandeld worden de vraagstukken die verband houden met den huidige stand der krijgsverrichtingen.

Terwijl de heer Stettinius met de Britsche staatslieden besprekingen houdt van algemeen aard, is de heer Adolf Berle, bijgevoegd onder-staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, eveneens te Londen aangekomen om deel te nemen aan een conferentie ter bestudering van de na-oorlogse burgerlijke luchtvaart.

De Heer Berle verklaarde dat deze conferentie geenszins tot doel had het vormen van een monopolie in het na-oorlogsch luchtverkeer. Binnenkort, aldus de heer Berle, zal een internationale luchtvaartconferentie bijeengeroepen worden, aan welke conferentie zullen moeten voorafgaar besprekingen tusschen vertegenwoordigers der Sovjet-Unie en der overige geallieerden.

★ ★ ★

Zeer bevredigend verloop van den duikboot oorlog

Londen, 10 April.—Betreffende den duikbootoorlog in den loop der maand Maart werd heden het volgende communiqué bekendgemaakt door President Roosevelt en Eersten Minister Churchill.

„In den loop der maand Maart werd de oorlog tegen de duikbooten die opereeren in ver uit elkaar liggende sectoren, van de Barentssee tot den Indischen Oceaan, zonder verpozen voortgezet.

„De vijand ging voort met zijn vruchteloze pogingen om den gestadigen vloed van voorraden naar Rusland over den noordelijken weg te onderbreken.

„Wij leden de meeste scheepsverliezen in afgelegen zeeën. Alhoewel eenigszins hooger dan in Februari zijn onze verliezen nog laag en het vernielen van U-boorten werd op hetzelfde peil gehouden.

NU OOK DE "TIRPITZ" BUITEN GEVECHT

Het eerste volledige verslag over den aanval door vliegtuigen van de Britsche vloot op het Duitse slagschip Tirpitz in de Altenfjord op Maandag, 3 April, werd gegeven door de Britsche Admiraliteit op 5 April. Hier zijn uittreksels:

„Verleden Maandag, tegen schepen en andere oorlogsschepen zonsopgang, naderden vliegkampen in de nabijheid van de Altenfjord. Barracuda-vliegtuigen, begeleid door jagers, vlogen van de vliegkampschepen ten aanval.

„De eerste vliegtuigen kwamen klaarblijkelijk juist op het oogenblik dat de Tirpitz zijn ankerplaats ging verlaten. Het schip werd getroffen op verscheidene plaatsen door zware en halfzware bommen.

„De vijand trachtte de Tirpitz achter een rookgordijn te verbergen, maar toch werd hij opnieuw getroffen gedurende den tweede aanval en groote ontploffingen werden waargenomen.

„Men had af te rekenen met luchtafweergeschut van de Tirpitz zelf en van de kust, maar toen het laatste vliegtuig zijn aanval deed waren alle kanonnen tot zwijgen gebracht.

„Toen men de Tirpitz laatst zag was hij in brand in het midden.

Het werk van de USAAF

De Vliegende Forten en Liberators wierpen 27.430 ton bommen af. Van de 26 dagen van actie werden er 15 besteed aan aanvallen op doelen in Duitschland.

De Amerikaanse bommenwerpers en hun begeleidingsvliegtuigen vernielden in den loop der maand Maart 1.061 vijandelijke vliegtuigen. De Amerikaanse machines deden 29.000 vluichten, waarvan 12.500 door zware bommenwerpers en 16.515 door jachtvliegtuigen. Daarby gingen 369 bommenwerpers verloren dus minder dan 3%. Van de jagers 179, dus ietwat meer dan 1% van de in actie zijnde machines.

Sofia, Bucarest en Budapest

De hoofdsteden der satellietstaten waren verleden week de voornaamste doelen der geallieerde luchtmacht van het Zuiden. Sofia, Bucarest en Budapest werden bij dag door de Amerikaanse luchtmacht en 's nachts door de RAF gebombardeerd. Ook Ploesti, het Roemeensch petroleumcentrum, werd bezocht. Terwijl de geallieerde luchtmacht aldus deel nam aan den strijd om den Balkan, werden tegelijkertijd de Duitse verbindingswegen, de oorlogsfabrieken en vooral de vliegtuigfabrieken aangevallen. De Amerikaanse bommenwerpers legden den langsten afstand af, 2700 kilometer van Groot-Brittannië uit heen en weer, om vliegtuigfabrieken te Posen in Polen te bombardeeren.

„Geen enkel vijandelijk jachtvliegtuig werd gezien.

„Van al de vliegtuigen die aan den aanval deelnamen gingen er slechts drie Barracuda's en één jager verloren. De piloot van het jachtvliegtuig werd gered . . .

Voor maanden buiten gebruik

Daaruit blijkt bevestigd dat de herstellingswerken aan de Tirpitz, na den aanval door de dwergduikbooten, gedaan waren.

De speciale korrespondent van Reuter, die meening, zei dat Barracuda duikbommenwerpers 16 voltreffers plaatsten op het Duitse slagschip. De ontploffingen waren zoo geweldig dat de achtersteven van de Tirpitz heen en weer schokte in het water en dat vlammen op tot de hoogte van de marsstreng sloegen.

De „Times“ schryft dat deskundigen die de foto's hebben onderzocht van oordeel zijn dat de aangebrachte schade de Tirpitz voor maanden, misschien voor den duur van den oorlog, buiten gevecht zal stellen.

Zorgvuldig voorbereide aanval

Reuter zegt verder: „Uit de verhalen der piloten kan men opmaken dat de vijand niet opkon tegen de snelheid en de juistheid van den aanval. Ieder vliegtuig was slechts voor enkele seconden boven het doel. Zij kwamen van alle kanten en volgden snel op elkander.“

Zulke snelle beslissende slagen zijn ook nog wat anders dan meeval, zij zijn het resultaat van zorgvuldig overleg. Reuter zegt ook nog: „... vele weken lang hadden de Barracuda's en de jachtvliegtuigen voor dezen slag geoefend. Nieuwe ideeën vonden 'ingang en, zoo zegt de bevelhebber, zij kenden sukses.“ Zulks blijkt ook uit de foto!

Het Barracuda-vliegtuig is het nieuwe wapen der Britsche vloot, dat de Swordfish vervangt. Het is (vervolg binnenblz.)

Waarschuwing

Te Antwerpen en omgeving werden de radiotoestellen door de Duitschers opgepist. Leert de les. Laat u niet onverhoeds vinden. Zij kunnen het morgen doen in uwe stad.

Tracht oude posten op te koopen; redt uw eigen post. Tracht lampen en bijbehorende bij te houden, zij zullen later van pas komen. Breekt vandaag nog uw buitenantenne af; beter in het vervolg Londen slechter te hooren, dan heelemaal niet.

Zoekt betrouwbare adressen van vaderlandsche elektriciens op; zij zullen U raad geven.

Redt wat gij redden kunt, maar blijft zelf of door echte vrienden, in contact met Londen.

Belgische jachtpiloten keeren na een vlucht terug op een vliegplein ergens in Engeland. De geallieerde luchtmacht is trotsch op Uwe landgenooten en zij zult op hen niet minder trotsch zijn!
Cinq pilotes de la glorieuse phalange des chasseurs belges d'Angleterre rentrent au terrain après avoir accompli une mission. Les pilotes belges constituent un corps d'élite de l'aviation des Nations Unies.

De Belgische minister bij de Luxemburgsche regering op bezoek bij de Belgische vrouwen die zich nu reeds voorbereiden op haar taak na de bevrijding, een taak van hulp en bijstand aan haar landgenooten.
Les femmes belges en Angleterre s'entraînent en vue des tâches de secours et d'assistance qui les attendent à la libération de la patrie. Le Ministre de Belgique auprès du Luxembourg s'adresse à ces volontaires lors de sa visite à un de leurs camps d'entraînement.

"Belgian Tenacity" NIET PER TELEFOON! te water gelaten

Einde Maart had te South-Portland, in de Vereenigde Staten, de tewaterlating plaats van het Belgische koopvaardijchip "Belgian Tenacity." De boot werd gebouwd voor rekening van de Belgische regering.
Het schip werd gedoopt met der kenschetsenden naam "Belgian Tenacity" d.w.z. Belgische taaiheid, of Belgische vasthoudendheid, door gravin Van der Stratzen-Ponthoz, echtgenote van den Belgischen ambassadeur in de Vereenigde Staten.

★ ★ ★

Rusland

vol verloop. Reeds heeft het Kertsch geheel gezuiverd. Heden veroverden de Russen Theodosia, Eupatoria alsmede de hoofdstad van de Krim, Simferopol. 20000 Duitschers werden krygsgevangen genomen.
Aldus voltrekt zich de bevrijding van de Oekraïne. Het eenige Russisch grondgebied dat nog door de Duitschers bezet is wordt gevormd door de groote Deutsche inham in Wit-Rusland.
Verleden Zaterdag verklaarde Radio-Moskou: "Het oogenblik nadert waarop het Rode Leger overal onze grenzen zal bereiken en ons grondgebied overal van den vreeschuwden vijand zal gezuiverd hebben."

Toen alles goed en wel ging voor de heeren Duitschers, hadden ze moed te koop,—vooral op het miserabel gebied der te verrichten wredeheden op weerlooze slachtoffers hebben ze tijd en gelegenheid te over gehad om de nazitheorie in rampzalige praktijk om te zetten.

Thans is er wel iets veranderd. Niet dat de Duitschers zich met het oog op de komende, onafwendbare nederlag bekeerden hebben tot betere gevoelens,—neen, verre van daar, wij zouden haast zeggen tegendeel. Ze zullen tot het laatste oogenblik onmenschen zijn en blijven. Maar ze worden soms voorzichtiger in de uitvoering,—ze nemen zekere voorzorgen om te trachten de verantwoordelijkheid van zich te wentelen, want ze hebben al hier en daar het klokje hooren luiden over de bestraffing der oorlogsmisdadigers, en zij moeten het bekennen, op dat gebied is de toekomst der vermelding voor hen alles behalve rooskleurig.

Dan komen de trukken voor den dag, en daarin zijn zij meester. Zij probeeren die verantwoordelijkheid op de schouders van anderen te laden, in dit geval de voorbereiding, de aanhoudingen en de medewerking aan echte oorlogsmisdaden te verkrijgen van de Belgische politie, de Belgische Rijkswacht en de Belgische ambtenaren, allerlei en allerhande. En hun orders om vuile werkes te verrichten worden per telefoon gegeven,—of nog die heeren komen of een bulderend of een geveinsd vriendelijk bezoek afleggen, ten einde mondeling hun bevelen mede te deelen.

Opnieuw en met nadruk vesti-

gen wij—daarop de aandacht van al wie het aangaat.—Over de Londensche radio werd reeds gewaarschuwd,—wij dringen nog eenmaal aan. Iedereen moet het best met zich zelf uitmaken, hoe al die terreurmaatregelen en die Nazi-wreedheid kan tekeer gezaan worden. Maar iedereen moet voorzeker weten dat op het gebied van onrecht en onwettelijkheid, zijn persoonlijke verantwoordelijkheid op het spel staat. Niemand mag in de kaarten van den bezetter spelen. Daarom, bemoeilijkt zijn misdaden op alle manier en laat U noch beïnvloeden, noch in verwarving brengen, noch om den tuïn leiden.

Wie U van vijandelijken kant iets bevelen komt, moet op de daad en de gevolgen gewezen worden en moet er schriftelijk de verantwoordelijkheid van nemen. Geen telefoontjes en geen mondelinge bevelen aanvaarden. En . . . als gij het zoo ver gebracht hebt, dan vangt Uwe "aktie" als vaderlandsche Belg aan. Een goed verstander . . .

★ ★ ★

Tirpitz

(vervolg van de tielbl.)

een torpedo-verkenningsvliegtuig, hoogvleugelig eendekker met gestolen "cock-pits."

Duitsche Onderzoekscommissie

Het Zweedsche blad Nya Dagligt Allehanda schrijft dat de Duitschers een onderzoekscommissie hebben ingesteld om na te gaan hoe het komt dat de Tirpitz geen bescherming van jachtvliegtuigen had en waarom er geen verkenningsvliegtuigen waren die de vliegkampschepen hadden kunnen zien. Deze commissie zetelde op 10 April. 196 leden der bemanning van de Tirpitz verloren het leven en een groep hoogere Duitsche leger- en zee-officieren die het schip bezocht, moest zulke groote schade vaststellen dat het noodig zal zijn het schip in een dok te brengen om het te herstellen.

DE REGENBOOG

Geen schilden van Belgische menschenlichamen

Vanaf 1939, en vooraleer Nederland en België, zonder oorlogsverklaring aangevallen werden, geneerden de Duitschers zich niet, onder mekaar, het volgende thema te ontwikkelen:

"Dank zij onze bombardementsvloot die sterker is dan die van al onze tegenstrevers samen, kunnen wij den vijand dwingen de wapens neer te leggen, alleen door luchtbombardementen op de groote agglomeraties.

"Wij zullen garnizoenen leggen in de vijandelijke Europeesche grootsteden en uitgestrekte gebieden bezetten. En aangezien de Hollanders, de Belgen en de Franschen, die deze steden bewonen, tienmaal talriker zullen zijn dan de Duitsche soldaten, zullen deze laatste op hun beurt tegen eventuele luchtbeschieting beschermd zijn, als door een menschelijk schild.

"En dat menschelijk schild, vervolgd de Moffen—en vooral zij die den vorigen oorlog hadden meegemaakt,—zal heel wat meer beteekenen, dan die burgers die wij in 1914 vóór onze troepen lieten marscheeren; want die bandieten van burgers aarzelen niet op ons te laten vuren, hun eigen soldaten toeroepende: Schiet op, trots alles!"

Ziedaar: Duitsche mentaliteit.

Collaborateurs van alle soort, en die uit de nijverheidskringen onder meer, houden er dezelfde Duitsche berekening op na. Er zijn er, die nog erger dingen durven te doen.

Akkoord met den vijand, hebben zij niet enkel op den honger gespekuleerd, om den geringen man naar de fabriek te dwingen, waar de machines ten bate van den Mof draaien, maar zij trachten eveneens hun fabrieksgebouwen te verdedigen, te vrijwaren voor luchtbombardement, door er, op het kritische oogenblik, een menschelijk schild van slachtoffers in bedwang te houden.

Het is zoo monsterachtig, dat het haast ongelooflijk klinkt. En nochtans, het is, helaas, de waarheid!

En der vreeslijkste bewijzen daarvan wordt geleverd door den Rexist Lossignol, stationsoverste te Romet, voorstad van Namen,—vormingsstation en centrumwerkplaats der spoorwegen in het Naamsche.

Bij omzendbrief van 15 April 1943,—omzendbrief die op de dagelijksche orders werd herhaald naar aanleiding van de eerste Britsche luchtaanvallen op spoorwegknooppunten, heeft die Rexist aan zijn talrijk personeel verbod opgelegd, beschutting te zoeken wanneer vliegtuigen in de nabijheid werden gesignaleerd. Het personeel moest de bommen afwachten en het vallen van granaatsplinters van het afweergeschut, vooraleer zich naar de schuilkeiders te begeven.

De Rexist Lossignol legt het woordelijk uit; wanneer in de onmiddellijke nabijheid vliegtuigen cirkelen, een rookgordijn leggen, vuurpijlen werpen of in duikvlucht naderen, zal gansch het personeel op zijn post en aan den arbeid blijven.

Het personeel mocht slechts beschutting zoeken, woordelijk "ingeval van aanval, te zeggen als het afweergeschut in actie was, als de vliegtuigen bommen wierpen of mitrailleurden." Ziedaar de bevelen van den stationsoverste, Rexist Lossignol. Dergelijke gelijkaardige bevelen werden ook, op aanstichten der Moffen, op andere plaatsen uitgevaardigd. . . .

Begrijpt men nu waarom de onmiddellijke nabijheid van strategische punten niet ontruimd wordt? Waarom de Moffen de radiotoestellen opeischen? Gewaarschuwd worden aangaande luchtaanvallen? Goed voor de Duitschers! Voor de Belgen niet noodig!

Luister naar de stem van de Vereenigde Naties

(Belgische tijd)

UITZENDINGEN VAN DE B.B.C. VOOR BELGIË:
13.15 tot 13.30 in den 1500, 373, 41, 31, 25, 16 m.band in het Vlaamsch.
13.52 tot 14.30 in den 1500, 373, 49, 41, 31, 25 m.band " " "
20.30 tot 20.45 in den 1500, 261, 49, 41, 31, 25 m.band " " "
AMERIKAANSCH UITZENDINGEN, RECHTSTREEKS VAN DE VEREENIGDE STATEN IN DE VLAAMSCH TAALE, DAGELIJKS IN DEN KORTE GOLF METERSBAND VAN 7 uur tot 7.15 (38.3 m en 49 m.) EN VAN 21.45 tot 22.15 u. (25.2 en 31 m.).

Duitsers rond met een wagen en konden ze met apparatuur opsporen in welke huizen er naar de Engelse radio geluisterd werd. In de omgeving van Antwerpen werden zelfs de radiotoestellen opgeëist.

Op 20 juli 1944, rond 23 uur, werd Heldergem opgeschrikt door een hels lawaai. Een Engels vliegtuig verkeerde in moeilijkheden en enkele bommen werden in Heldergem en omgeving gedropt. Voor de familie De Cooman was het een verschrikkelijke nacht. Het huisje werd als het ware van de kaart geveegd. Enkele burens zochten in de ravage naar enig teken van leven. **Frans De Cooman** vond er de dood. Zijn vrouw Alice Groebbens en dochter Rachel hadden lichte verwondingen, zoon Walter had ernstige verwondingen aan het been. Het was een mirakel dat er nog iemand levend uit het puin werd gehaald.

's Anderendaags ging ik kijken en zag een krater van wel twee meter diep; de bakstenen van het oude huisje lagen in de omgeving rondgestrooid. Stortte het vliegtuig neer? Dit kon niet achterhaald worden.

Op 23 juni 1944 was ik met mijn broer Hector en mijn neef Nestor in de weide voor ons huis. Plots hoorden wij het geluid van een vliegtuig dat naderde uit oostelijke richting naar ons toe kwam.

Het was blijkbaar geraakt door het Duits afweergeschut want er steeg een rookpluim uit het vliegtuig. Volgens bepaalde bron was het vliegtuig niet neergeschoten maar zou er een ontploffing in de cockpit geweest zijn. Plots maakte het een draai van 90 graden naar links, blijkbaar was de piloot op zoek naar een geschikte landingsplaats maar vond er geen. Boven Heldergem zagen wij een man naar beneden vallen. Waarschijnlijk was het vliegtuig te laag bij zijn sprong want zijn valscherm ging niet open. Het was piloot luitenant **Danny Mangan** die als laatste het vliegtuig verliet.

Onmiddellijk liepen wij in de richting van Bovendries en naast de steenweg van Aalst naar Geraardsbergen, rechtover de hoeve van Boerken (Hubert Cooreman) zagen wij het lijk van een jonge man in het graan liggen.

Zijn kentekens waren al verdwenen! Wie had ze weggenomen?

Het vliegtuig stortte neer in Outer. 's Anderendaags gingen wij kijken naar de brokstukken van het vliegtuig. We werden weggejaagd door bewakers die in de lucht schoten. In de wijk Lebeke lagen in een schuur op wat stro twee lichamen naast elkaar uit het neergestorte vliegtuig. Ze hadden ook de crash niet overleefd.

De bevrijding van Heldergem

Op 5 juni 1944 om 6.30u gebeurde de langverwachte landing door de geallieerden in Normandië (Frankrijk). Na zware gevechten met duizenden doden rukten de legers op in onze richting.

Vader bezat een oude Franse kaart met alle steden en gemeenten en dagelijks volgde hij de krijgsverrichtingen op de voet. Ik stond naast hem en keek geïnteresseerd toe.

't Was zondagnamiddag en kermis in Heldergem. Al de molens stonden toen nog rond de kerk; onder hen ook een hoge glijbaan. De eigenaar had enkele papieren vlaggetjes van de geallieerden bevestigd langs de afrit van de glijbaan. Hij stond bovenaan te kijken en opeens zag hij in de verte een Duitser met zijn motorfiets aankomen. Hij liet zich vliegensvlug naar beneden glijden en nam alle vlaggetjes mee. De Duitser echter keek niet opzij. Hij wou zo vlug mogelijk weggelopen.

't Was ongeveer 17 uur. Opeens komt Marieken de straat afgerend al roepend: "De Engelsen zijn op de Steenweg!...". Toen ik dat hoorde sprong ik omhoog van pure blijdschap en zonder nog naar iets te luisteren rende ik samen met tientallen anderen in de richting van de Steenweg.

Toen ik de straat opliep zag ik dat aan enkele huizen de Belgische driekleur wapperde. Aan het café van Duim (Cyriel Lievens) op Bovendries (nu Heldergemstraat) hoorde ik plots een hels geratel. "*Het zijn zeker de Engelsen*" dacht ik. En waarlijk, daar verschenen in de bocht drie tanks. Ze waren met bloemen bedekt. In de kijkgaten zag ik lachende, bestofte, bruingebrande gezichten. Zij staken hun duim omhoog als begroeting. Iedereen kwam toegelopen om de bevrijders de hand te drukken. Aan Maurice Slap (Maurice De Troyer) staken twee mannen van de witte brigade hun revolver omhoog. De Geallieerden hadden niet veel tijd en moesten verder in de richting van Aaigem.

Wij liepen een eindje achter de tanks, maar konden ze niet meer volgen en gingen zingend de straat af recht naar het Oud-Dorp. In het café bij Pipar was het bal, verder naar het café bij Felix Allaer waar een jazz-orkestje de Brabançonne speelde; iedereen, groot en klein zong mee. Ik deed ook mijn uiterste best.

Toen ik naar huis terugkeerde was een man uit Landlede (Kerksken) die te veel gedronken had aan het vloeken en tieren voor de deur van Polydoor Van den Dooren.

Hij nam een steen en wierp hem met volle geweld op de deur. Het bovenvenstertje werd opengetrokken en Polydoor verscheen in de opening. "*Is het daar bijna gedaan?*" riep hij met een stem die trilde van woede.

Als antwoord kreeg hij een steen die rakelings langs hem voorbijvloog. Woedend verdween hij en met een smak smeed hij het venstertje dicht.

Zingend trokken wij huiswaarts. Aan vele huizen wapperde nu de Belgische driekleur. Ik ging vroeg slapen maar deed geen oog dicht want op straat was er een lawaai dat horen en zien verging. Toen begon de repressie ook in onze kleine landelijke gemeente.

Enkele huizen werden vernield en in brand gestoken, soms door burens of mannen die van de gelegenheid gebruik maakten om alles te stelen wat niet te heet of te zwaar

was; de rest werd op straat gegooid. Aan de melkerij Sint-Marie in Aaigem werd eerst het bureel in brand gestoken en daarna werd de melkerij leeggeplunderd. De boter werd verdeeld. Zo verliep mijn Bevrijdingsdag.

Enkele dagen later werd de weide voor ons huis ingepalmd door een compagnie Engelse soldaten. Ze zetten enkele tenten op en legden een weg aan met grote ijzeren platen, om het vastrijden van de camions te verhinderen. Deze groep moest zorgen voor de bevoorrading van de vooruitgeschoven eenheden.

Na school waren we altijd in de omgeving van de soldaten, soms kregen wij een kauwgom, een reepje chocolade of een *“sigaret for papa”*.

Enkele soldaten gingen in de buurt vragen of er slaapgelegenheid was voor een paar mannen. Met gebarentaal maakten ze ons duidelijk wat de reden was voor hun bezoek. Wij kenden geen Engels en zij geen Nederlands, (zie tekening in bijlage). Alleen enkele woorden Frans met een Engelse tongval. Dat begreep mijn vader iets beter.

Twee soldaten kwamen bij ons overnachten en als dank brachten ze een doosje cornedbeef mee. Bij Henri Van Cauwenbergh sliepen twee officieren, hij sprak behoorlijk Engels: hij had een tijd in Amerika gewoond.

Onze naaste buur, Alexis Boon, was handelaar in biggen. Met zijn camion reed hij bij kwekers in West-Vlaanderen en bij zijn terugkeer zaten er soms een tiental mannen te wachten om een varkentje te kopen. Eerst kregen ze een goeie portie eten want de biggen werden verkocht per kilogram. Hij was een echte zakenman. Bij de bevrijding deed hij ook zaken met Engelse soldaten;

op de pilaar aan het kerkhof, waar Liefkenshoek begint, hing een houten plakkaatje met daarop in witte verf geschreven *“Alexis Boon street”*. Ik vermoed en ik ben er zelfs zeker dat ze aan hem benzine verkochten. Spijtig genoeg zijn van het plaatje geen foto's genomen. Wie bezat er toen een foto-toestel?

Eliane en Rosa Van den Driessche

Een Heldergemse voetbalploeg werd opgericht door Albert Renneboog die gehuwd was in het café bij Duim. Hij organiseerde een match tegen een Engelse ploeg. Ze speelden in de weide naast de huidige bewoner Willy Pevernagie aan de Steenweg van Aalst naar Geraardsbergen. De uitslag kan ik mij niet meer herinneren. Ook in Borsbeke en Haaltert werd gevoetbald tegen Schotse ploegen. Voor de match begon speelde een groep doedelzakspelers een serenade. Wij waren ook van de partij want enkele kilometers afleggen te voet was voor ons geen probleem.

Eind 1944 stuurden de Duitsers onbemande vliegtuigen (V1 en later V2) met een bomlading af op ons land en naar Engeland. Wanneer ze boven ons

hoofd voorbijvlogen en we hoorden 'tjoek-tjoek-tjoek' waren wij niet bang want dan vlogen ze zeker verder. Op zekere dag hoorden wij een V2 naderen, het geluid stopte en de bom viel naar beneden. Vliëgensvlug liepen wij naar de kelder. Wij hadden geluk, het projectiel plofte neer in Burst waar een meisje het leven liet. Heldergem bleef gelukkig gespaard van vliegende bommen.

Ook in Aaigem stortte op 29 mei 1944 een vliegtuig neer. Ik ben gaan kijken waar de piloot neergevallen was. De afdrukken van zijn ellebogen waren duidelijk zichtbaar in de harde grond van de boomgaard. De wrakstukken van het vliegtuig lagen enkele honderden meters verder, maar er was bewaking door een man in een bruin kostuum met een geweer en we mochten niet dichterbij komen.

Op 16 december 1944 begon het Ardennenoffensief onder het bevel van Generaal Von Runstedt. De bedoeling was de haven van Antwerpen in te palmen, de draaischijf voor de bevoorrading van de geallieerde troepen. Wij waren bang dat de Duitsers zouden terugkeren en er was onrust onder de bevolking. Door de slechte weersomstandigheden, het vroom dat het kraakte en er hing een dichte mist, kon de geallieerde luchtmacht niet tussenbeide komen. Rond Bastogne werd er hevig gevochten. Toen het weer eindelijk beterde, werden massaal vliegtuigen ingezet en het offensief werd gestopt. Wij herademden. Op 8 mei 1945 capituleerden de Duitsers. De oorlog was voorbij, we waren weer vrij, de wederopbouw kon beginnen.

Roger De Troyer

Dit doet plezier...

Puurs, juli 2013

Geachte meneer,

Hierbij mijn werkstuk van de Titanic dat ik gemaakt heb voor mijn eindwerk Geschiedenis.

Ik kan jullie melden dat ik en mijn klasgenote het beste resultaat behaald hebben in onze klas met een score van 95%.

Daarom wil ik u en uw medewerkers van de Heemkundige Kring van harte danken voor de mooie foto's en de documenten die jullie mij bezorgden. Ik heb dan ook geprobeerd voldoende aandacht aan de HK te schenken.

Ik hoop dat jullie mijn eindwerk de moeite vinden om het te bewaren in het archief (zullen wij zeker doen, n.v.d.r.).

Nogmaals van harte dank voor de verkregen hulp.

Met vriendelijke groeten,

Laurien Polfliet

Theo Andriesstraat, 76

2870 Liezele Puurs

De Atomse “Doktoors”

Vóór 1800 bestond er een tweedeling in de gezondheidszorg: enerzijds waren er de chirurgijns die vooral de uitwendige geneeskunde voor hun rekening namen, verwondingen behandelen, operaties verrichten, tanden trekken en zo nodig ledematen amputeren; anderzijds waren er de universitair opgeleide medische doctoren die de inwendige geneeskunde uitoefenden. Zij hielden zich verre van praktische zaken zoals het verrichten van operaties.

De chirurgijns leerden het vak in de praktijk door een stage van een aantal jaren bij een ervaren chirurgijn. Die leerperiode werd in veel steden afgesloten door een examen dat werd afgenomen door de leiding van het chirurgijnsgilde.

De meeste chirurgijns waren tevens barbier, zodat zij in haarknippen en baardscheren een aanvullende bron van inkomsten hadden. Sommige chirurgijns hadden zich gespecialiseerd in een bepaalde operatie, zoals het stemsnijden, het staarsteken, het kiezentrekken of het breuksnijden. Zulke al dan niet bonafide specialisten leidden dikwijls een zwervend bestaan, wij

kennen allen de schilderijen van bijvoorbeeld de kiezentrekker die op de jaarmarkt luidruchtig zijn vaardigheden aanprijst schreeuwen als een tandtrekker, wordt nog wel gezegd.

Uit de gegevens van de volkstelling anno 1796 blijkt dat er in Denderhoutem één “*chirurgier*” was (Roelandt Bernard?) maar geen dokter.

Vroeger moet er de gezondheidstoestand nogal te wensen hebben overgelaten; uit het kerkarchief is ons gebleken dat hier in 1635 verscheidene Lazarussen waren.

Gedurende de 16de eeuw woedde hier herhaalde keren de pest die vele slachtoffers maakte, voornamelijk in de wijken Stichelen, Dries en ten Borreken. Het overlijdensregister van 1635 duidt 6 volwassen personen en 12 kinderen aan, allen bezweken ten gevolge van de pest. Tussen 12 juli 1668 en 12 april 1669 stierven er 40 personen en van 12 april tot 13 december 1669 nog eens 19 personen aan deze ziekte.

In de 19de eeuw rukte de cholera hier ook een groot getal ingezetenen weg; gedurende de zomer van 1849 bezweken te Denderhoutem niet minder dan 82 personen aan die vreselijke ziekte. Besmet water van de publieke pompen bleek de oorzaak.

Tot ongeveer 1960 was de dokter de centrale figuur in de gezondheidszorg van de gewone mens. Tandpijn? Zwangerschap? Bevallings? Kleine chirurgie? Je ging er altijd voor naar de huisarts. Samen met de pastoor was hij één van de belangrijkste figuren in het dorp. Naast dokter was hij vaak ook vertrouwenspersoon, raadsman en biechtvader.

Vanuit die idee gingen we op zoek naar verhalen en herinneringen aan die dokters uit Atom. Aan de hand van getuigenissen verzamelden we een heleboel informatie uit het collectieve geheugen. De dorpsdokters van vroeger zijn nog altijd niet vergeten. We werden bedolven onder herinneringen en anekdotes. Van de dokter die altijd per fiets kwam, de grapjes die een dokter altijd uithaalde, tot tonnen vol eerbied en respect voor hem.

Charles Frans POPELEMON °1805?

In 1841 had hij een praktijk in Liedekerke. Toen zijn echtgenote Félicité De Boom in het kraambed overleed verzocht hij het gemeentebestuur van Denderhoutem hem aan te stellen tot *“doctor voor het tractement der behoeftigen”* vermits er op dat moment geen andere arts woonachtig was en *“de meest nabije op eenen afstand van een uer en half woonachtig is”*.

Uit de kadasterlegger bij de Popp-kaarten weten wij wel dat dokters die een officina hadden in Aalst (DEWINDT Jean Baptiste), Haaltert (ARENTS Alexander), Ninove (FRANSMAN Franciscus) eigenaars waren van percelen in Denderhoutem.

Hij heeft ongetwijfeld de cholera-plaag in de zomer van 1849 meegemaakt waarbij 82 personen het leven lieten. Slachtoffers van besmet water van de publieke pompen. De dokter schopte het tot burgemeester in 1852 en bleef het tot medio 1857 toen hij met de noorderzon vertrok.

Feliciaan Franciscus VAN OUDENHOVE

°12.9.1848 †20.3.1929

Hij was de zoon van Pieter van Oudenhove uit de Lebeke, de eigenaar van één der meest prestigieuze boerenhoven van de hele streek. Zijn broer Jozef pleegde zelfmoord nadat hij het familiefortuin had opgemaakt. Feliciaan paste toen niet minder dan 200.000 fr (een fortuin in die tijd!) bij om de schulden af te lossen.

Feliciaan werd dokter, huwde Cornelia De Boom en liet in 1878 het prachtige herenhuis bouwen in een park aan de Vier Bunders (huidige Adv. De Backerstraat) dat later zou verkaveld worden in de huidige residentiële Rode Kruislaan.

Hij werd in 1886 verkozen als gemeenteraadslid voor de Katholieke Partij en werd 2 jaar later burgemeester. Hij bleef burgemeester van 1888 tot 1896 en werd opgevolgd door Kamiel Schouppe.

Omstreeks 1920 verkocht hij het herenhuis aan de aangetrouwde familie Mertens-Heyvaert en ging hij inwonen bij zijn dochter Joséphine die gehuwd was met dokter Honoré Pauwels.

— **Denderhautem.** — Zondag
lest werd de heer Van Oudenhove, ge-
neesheer, plechtiglijk ingehaald als Bur-
gemeester dezer gemeente.

De stoet was samengesteld uit 70 rui-
ters, 30 rijtuiggen. Er waren 18 triomfbo-
gen opgericht en meer dan 25 bloemrui-
kers werden den nieuwen burgemeester
aangeboden. Des maandags werd een
vuurwerk afgeschoten.

Gelukkige gemeente waar eendracht
en vrede tot zulke hoogemate heerschen.

Zo te zien had Dr. Feliciaan Van Oudenhove grote sympathieën voor de toenmalige christen-
demokraten, lang vóór schoonzoon Dr. Pauwels introuwde. Niet alleen leende hij zijn eigen-
dom aan de fanfare, maar hij prijkte zelf fier op een foto van “*Groeien en Bloeien*” genomen ter
gelegenheid van het St. Ceciliafeest in 1906.

Clemens Marie Felicien Constantin MAES

° 20.10.1880 † 13.1.1933

Zoon van notaris Charles Gerardus Maes en Van Oudenhove, Philemonda-Bernardina (zus-
ter van Dokter Feliciaan). Hij was de broer van brouwer Albert Maes (aan de Zevenkapel) en
echtgenoot van Colette Sertin. Vermeed om in het vaarwater te vissen van zijn oom en aange-
trouwde neef en vestigde zich in Ninove.

Honoré PAUWELS

°7/11/1878 † 6.3.1939.

Huwde op 5.6.1912 met Josephine, de oudste dochter van Dr. Feliciaan Van Oudenhove. De dokterspraktijk liep prima en in 1918 lieten ze een prachtige dokterswoning optrekken naast het park van (schoon-)vader. Dr. Pauwels trad in de voetsporen van Advokaat De Backer en won als lijsttrekker van de Christen Democraten (Daensisten) de gemeenteverkiezingen van 1921. Toch ging de sjerp naar Theofiel Sonck van de tegenpartij. In oktober van datzelfde jaar beleefde Denderhoutem een uniek feit: de inhuldiging van 2 burgemeesters, met 2 stoeten en 2 feestelijkheden (zie hiernaast detail artikel uit *De Werkman* – 27 oktober 1921). Voor de Daensistische vleugel was het onaanvaardbaar dat de burgemeester niet uit hun rangen kwam.

Dr. Pauwels was trouwens ook de erevoorzitter en grote mecenas van de fanfare “*Groeien en Bloeien*” en van de toneelmaatschappij “*De Kunstminnaars*”.

Op het einde van de Eerste Wereldoorlog werd de dokter getroffen door een Duitse obus en bleef hij zwaar gehandicapt aan beide benen. Hij was algemeen geliefd om de zorg voor zijn patiënten en zijn minzame omgang. Jonge, van huize uit niet-bemiddelde koppels, bezorgde hij een lening uit eigen middelen voor de aankoop van een eigen huis.

Voor het medisch onderzoek in de gemeenteschool kwam dokter Pauwels terwijl collega Hector Van Ongevalle de vrije scholen bezocht.

Jozef DE ROUCK

° 14.5.1912 † 15.12.1983

Deze jonge dokter was afkomstig uit Verrebroek en huwde op 13 September 1939 met Simone Pauwels, de dochter van de enkele maanden voordien overleden dokter Honoré. Zo werd hij de derde dorpsdokter uit één familiedynastie en zette hij de praktijk verder van zijn schoonvader in diens statige dokterswoning.

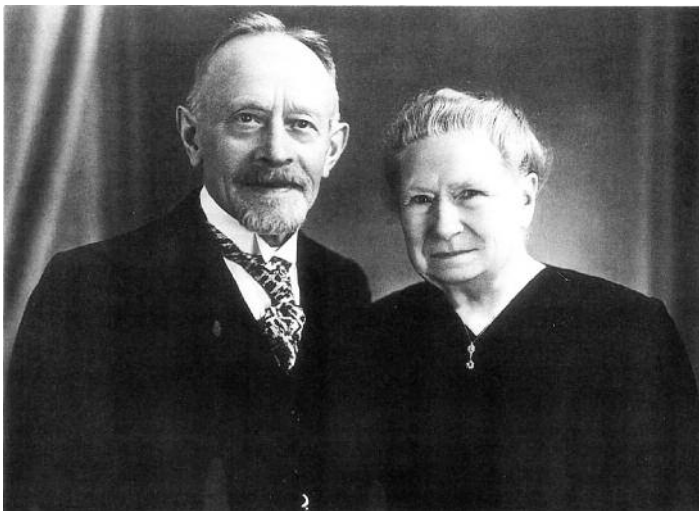
Jozef De Rouck was een echte volksmens – hij was ook een fervent duivenmelker - die graag eens geksheerde met zijn patiënten. Rond die periode voltrok zich sluipend een revolutie in de geneeskunde: ziekenhuizen met specialisten en materniteiten werden meer en meer toegankelijk voor iedereen, toch bleef de dorpsdokter de centrale figuur in de gezondheidszorg van de gewone mens.

Wij herinneren ons heel goed hoe elk jaar opnieuw in een klaslokaal een 'kabinet' geïnstalleerd werd waar hij met collega De Vriendt "krabbekes" gaf en gehoor, zicht en ademhaling controleerde.

Hector VAN ONGEVALLE

1869 - † 1954

Hij werd geboren in Sint Maria Lierde (°16.8.1869) en kwam als jonge geneesheer naar Denderhoutem waar hij Josepha-Elisa Coppens (dochter van Franciscus, molenaar van de Groebbemolen in de Vondelen) huwde op 18.9.1899 met kreeg hij 8 kinderen kreeg waarvan er 2 heel jong overleden. Hij liet die dit prachtige huis bouwen in de (bovenste) Borrekent dat tot op de dag van vandaag quasi in zijn oorspronkelijke staat – maar stijlvol gerenoveerd - werd bewaard.

Uit een aankondiging in De Volksstem van 31.8.1919 blijkt dat hij zich ook inliet met het maken en plaatsen van kunststanden en gebitten.

Hector Van Ongevalle was heel gelovig en werd ook voorzitter van de Kerkraad.

In de periode 1933 – 1939 vinden wij 2 dokters in de gemeenteraad: Honoré Pauwels is er schepen voor de Daensisten en Hector Van Ongevalle is aanvankelijk gemeenteraadslid en vanaf 1939 tot 1946 schepen voor de Katholieke Partij.

Voor het medisch onderzoek in de vrije scholen kwam dokter Van Ongevalle en in de gemeenteschool kwam de daensgezinde dokter Pauwels. Hoe de verhouding was tussen aanhangers

van beide strekkingen blijkt uit de schoolregisters waarin de dokter werd genoteerd die verplichte vaccinatie tegen de pokken gaf.

Na de verkiezingen trad zijn zoon René op het politieke voorplan en werd schepen tot 1953. Zoon Justin werd apotheker en emigreerde naar Canada waar hij overleed. Robert werd eveneens apotheker en vestigde zich in Aalst. Zoons Omer en René werden nijveraars en bleven ongehuwd.

Omer zou de O.V.O.-chicoreifabriek opstarten in de gebouwen van de aan het ouderlijk huis palende vroegere melkerij en houtzagerij - meubelmakerij.

Op het doodsprentje van de dokter lezen wij:

Als dokter stond hij helemaal in dienst van zijn zieken die hij steeds met plichtsbewuste nauwgezetheid volgde en met verantwoordelijke bekwaamheid vertrouwen schonk. Bescheiden in zijn omgang, sober in zijn levenswijze gaf hij aan zijn patiënten en hun gezin het sterkende gebaar of woord van zijn stil maar echt menselijk medevoelen.

Richard DE VRIENDT

° 1912 † 2002

Werd op 3.5.1912 te Oudegem als zesde zoon geboren in het gezin van Herman Alfons De Vriendt en Gudula-Maria Van Extergem. Na het (te) vroege overlijden van zijn moeder bleef zijn vader over met 7 nog ongehuwde zoons. Vader en broers beseften dat Richard de kwaliteiten had om verder te studeren en steunden hem voluit in zijn keuze om dokter te worden. Als jonge dokter ging hij in 1939 uiteraard op zoek naar een vestigingsplaats om met succes een dokterspraktijk op te starten. De keuze viel op het landelijke Denderhoutem waar hij werd opgevangen door de familie van Aimé De Gendt (houtzagerij) waar hij het middagmaal nam. Vandaar dat Aimé ook de welgekomen gast was op zijn huwelijk in Letterhoutem op 24 september 1940 met Maria Mabilde.

Het jonge paar vestigde zich in de Eigenstraat waar op 26.8.1941 een zoon werd geboren die de naam kreeg van zijn grootvader: Herman Alfons, de latere missionaris-Scheutist (*nog altijd actief in Senegal*). Al heel vlug won de jonge dokter, die aanvankelijk zijn huisbezoeken nog per fiets doet, het vertrouwen en respect van de mensen. Naast dokter was hij vaak ook vertrouwenspersoon, raadsman of zelfs biechtvader en peter bij het vormsel van vele Atomse generaties.

In tegenstelling tot nu was thuisbevalling toen nog de regel. Vroedvrouwen kwamen per fiets, in alle weersomstandigheden en op alle uren van de dag (*over "boenjelessen" in een volgende bijdrage*). Bij mogelijke complicaties werd de hulp van de dokter ingeroepen. Zo hebben wij de getuigenis van Maria Matthijs die thuis beviel van al haar kinderen, altijd met "*boenjeles*" Eveline De Coninck maar met assistentie van Dr. De Vriendt.

Pas vanaf 1944 werd bevallen in een materniteit de regel. Dr. De Vriendt was ook de drijvende kracht achter de opstart van "*De Weeg*" (Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn of NWK) in de Parochiale Zaal. Eerste doelstelling was toen het terugdringen van de kindersterfte door advies te geven rond voeding en hygiëne. Dat in Denderhoutem nog altijd veel bloedgevers zijn is te danken aan zijn inzet.

Intussen verhuisde het gezin met kermis Atom 1950 naar een nieuwe dokterswoning in de Zonnestraat. Richard De Vriendt stopte met zijn huisartsenparktijk eind 1983-1984 en overleed in 2002.

Kwamen er bij de herinneringen aan de dokters soms ook soms nog pijnlijke herinneringen naar boven, respect en niets anders dan respect hebben de "*meesjken van Atom*" voor de vroedvrouwen: het waren zij die de vrouwen bijstonden tijdens de bevalling, en nadien moeder en kind nog negen dagen lang gingen verzorgen. In tegenstelling tot nu was thuisbevalling de regel en borstvoeding vanzelfsprekend. Vroedvrouwen kwamen per fiets, in alle weersomstandigheden en op alle uren van de dag. In het volgend nummer een bijdrage over "*De Atomse "vroed(e)-vrouwen"* en "*boenjelessen*".

© Luc Pots

Herinneringen Kerksken 1955

K.A.J. Kerksken op retraite in Moerzeke

Zittend: v.l.n.r. Noel De Pauw, Jozef Hunninck, Jan Rottiers, meester Paul D'Hondt, E.H. onderpastoor Haers, Pater De Wit, predikant, Jozef Matthijs, Frans De Rijck, Gustaaf De Rijck. Staande: v.l.n.r. : Eli Van Keymolen, Michel Rottiers, Aimé Raes, Gustaaf Van Den Stockt, Roger Van Keymeulen, Frans Lobijn, Jozef Buyl, Willy Van De Velde, Herman Raes, Robert Welleman, Gaston Piens, (?) Willy Goubert, Gustaaf Piens, Roger De Troyer, Jozef Van Den Stock, Georges Taelman, Jozef De Smet, Frans De Smet, Hugo De Pelsmacker, Aimé Roelandt, Jan Roelandt, Paul Van De Sijpe, Frans Van Vaerenbergh, Gustaaf De Smet, Herman De Waele.

K.A.J. Kerksken

Werd gesticht in 1935 onder impuls van onderpastoor Van Den Bossche. Waren aanwezig bij de stichting; Marcel Gees (leider), Marcel Meganck (schatbewaarder), Jozef Roelandt, Clement Ruysinck, René De Pauw, Marcel Van De Sijpe, Lucien Impens en Alfons Van Der Haegen.

Vanaf 1939 werd 'meester Paul D'Hondt' hoofdleader van de Kajotters. Weldra telde de afdeling meer dan 100 leden. Er werd een jong KAJ- afdeling opgericht onder leiding van Romain De Rijck. Een historische gebeurtenis was het bezoek van Kardinaal Cardijn op 10 januari 1943. Tijdens zijn toespraak riep hij Paul D' Hondt uit tot modelleider van alle KAJ-afdelingen in het land. Eind WO II bereikte de afdeling haar hoogtepunt met 175 leden. In zaal Rio (nu Roxy) was er een grootse bevrijdingsavond met gastspreker Nationaal Voorzitter Marcel Van De Wiele.

Paul D'Hondt werd achtereenvolgens opgevolgd door: Jan Gees, Robert Gees, Arthur Boelaert en Rufin D'Hondt.

In 1952 trok een grote groep op bedevaart naar Louders. In 1957 volgde een Romereis. MILAC werd opgericht voor de begeleiding van de KAJ-leden tijdens hun legerdienst en bijzonder voor diegene gekazerneerd in Duitsland.

Onderpastoor Haers werd de nieuwe proost. Een dynamisch en bezielt man die leiding gaf bij debat- en bezinningsavonden. Onder de leiding van Leo Boonen werd een turngroep opgericht. Het jaarlijks turnfeest werd massaal bijgewoond. Fietstochten, kampen naar Dworp en Vloesberg kenden heel wat belangstelling.

Onder de bezieling van onderpastoor Haers en pater De Wit S.J. gingen vele KAJ leden op retraite in Drogen, Moerzeke, Alken en Strijpen.

Joris Taeleman was tot 1964, de laatste hoofdleder van de Kajotters in Kerksken.

Vanaf 1963 startte onderpastoor Haers het "Patronaat" de voorloper van speelpleinwerking. Hieruit groeide in het klooster in de Beekstraat de latere Chiro. Na de teloorgang van de Chiro startte Daniël Gees en Raf Ottoy, met goedkeuring van onderpastoor Torrekens, de JAK die later overging in de Scouts.

Joris De Kegel

Bisschop bezoekt Heldergem

Doorgaans kwam de bisschop in eigen persoon het H.Vormsel toedienen en in bepaalde omstandigheden werd hij door de hulpbisschop vervangen. Voor de parochies was het bezoek van de kerkvoogd niet alleen een grote eer maar tevens een gelegenheid om er een godvruchtig schouwspel van te maken. Zijn komst ging vroeger vaak gepaard met een kerkelijke feestviering en veel uiterlijk vertoon.

In Heldergem was dit niet anders toen Mgr. J.Delebecque er een dubbele taak kwam vervullen: *Dynsdag den 5 augusty zal in de gemeente eene processie uytgaen ter eere van de Onbevleete Ontvangenis van Maria. De stoet bestaende uyt meer dan 300 persooenen, zal om 8u30 ure uyt de kerk gaen en zich begeven naer den steenweg, alwaer Z.H.den Bisschop rond 9uren 30 zal aenkomen. Van daer zal Z.H. zich by de processie voegen die dan zal terugkeeren naer de kerk, alwaer Z.H. het H.Sakrament des Vormsels aen de kinderen zal geven. Daerna zal Z.H. het religieusen kleedsel geven, aen tien dogters onder den titel van de Zusters van de Onbevleete Ontvangenis. Des namiddags zal door jonge meyskens, die in het klooster de scholen bywonen, een Fransch stukjen gespeeld worden, dat de kenners zal overtuygen wat voordeelige uytslagen dit gesticht reeds oplevert.* (Den Denderbode, 3 augustus 1856).

Julien De Vuyst

Staat van Goed van 't Stampkot-Haaltert 1820

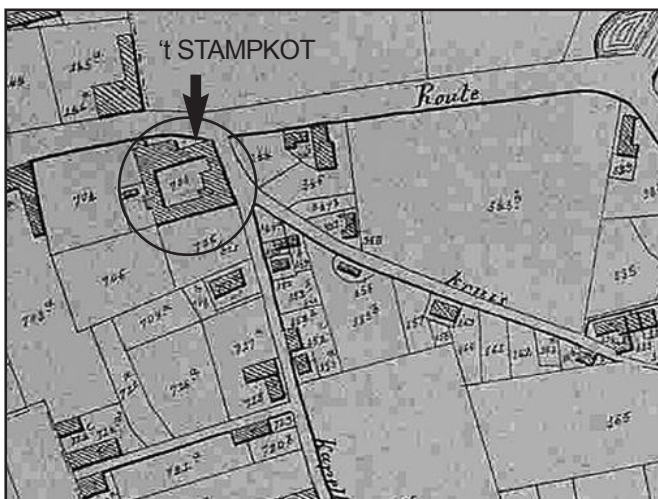
Het 'stampkot', later mechanische maalderij en sedert 1963 garage, gesloopt in 2003 werd gebouwd in de 18e eeuw door de familie Van Londersele. In het gebouw zat nog een steen met het jaartal 1772. De hoeve staat reeds getekend op de Ferrariskaarten uit 1777.

Het was een *'oliepeerdenstampmolen'* waar koolzaad geperst en gestampt werd tot lijnolie. In het begin werden de stenen aangedreven door paarden, later door een stoommachine.

De eerste bezitter was Leonardus Van Londersele gehuwd met Albertina Van den Bruelle. Er kwamen twee kinderen: Jan Baptist (° 24-02-1806) en Rosalia (° 16-02-1807). Na het overlijden van Leonardus in 1807 (amper 33 jaar) hertrouwde zijn weduwe in 1809 met Bernardus De Loose die de activiteiten voortzette. In dit nieuwe huwelijk kwamen nog 9 kinderen.

Pas in 1820 werd, zoals gebruikelijk wanneer er minderjarige kinderen waren een Staat van Goed opgemaakt door de notaris. Alle bezittingen werden nauwkeurig genoteerd. Wij krijgen een beeld van het vermogen van een geodee landbouwersfamilie in de 19e eeuw.

Hierna het verslag van de notaris.

Poppkaart ca. 1850

Ferrariskaart 1777

Staet en Inventaris ten Sterfhuyze wijlent Sr Leonoard Van Londersele in huwelyk geweest met Petronella Albertina Van den Bruele, overleden binnen Haeltert 19 augustus 1807

Ten verzoeke van Albertina Van den Bruele, geassisteerd en behoerlijk geautoriseerd van haeren overleden man Sieur Bernardus De Loose, olieslager en landbouwer van Haeltert, canton Herzele, weduwe en de houderigge gebleven ten sterfhuyze van wijlen Leonardus Van Londerzele, filius Joannes en Adriana Meganck die overleden is binnen de prochie van Haeltert voorzeyt, op den 19den augustus 1807, naerlatende twee kinderen met deze houderigge geprocreeert met naemen prima Jean Baptiste Van Londerzele, geboren binnen Haeltert den 24sten februari 1806, en secunda Rosalia Van Londerzele, geboren den 16den juny 1807, over welke twee minderjaerige kinderen ten dezen als voogd sieur Egidius Van Londersele,

brouwer en landbouwer, werd aengesteld door een raed en keus van de familie, door Charles De Vos, vrederegter van het canton Herzele, den 15den januari 1808.

Door de comparanten werd ter kennen gegeven, dat hun huwelyk is aengegaen onder het regiem van de franschen alhier de nog invoege code civil, zonder dat zy eenig contract hebben gemaakt.

Capittel van gronden van erven bij den overledenen agtergelaeten uyt den hoofde van wylent zyn ouders.

- tweehonderd en vier roeden oude locale landmaat gelegen op de Droeskouter
 - tweehonderd acht en dertig roeden oude locale landmaat gelegen op het Meynaerdsveld in Denderhautem
 - honderd één en dertig roeden oude landmaat op het Wijnantsveld te Denderhautem
 - zes en tachtig roeden oude landmaat op den Cruyscouter
 - vijf en zeventig oude landmaat Bosch gelegen in de Koetsbroeken palende aen d' Holbeke (*grondgebied Heldergem*)
 - negen en veertig oude roeden hofstede in Erembodegem in de Capellestraat
 - honderd oude roeden meersch, genaemd den Wypenstal
 - zes en zestig oude roeden behuysde hofstede binnen daer wonende de houderigge
 - dry en dertig oude roeden land in den Boekent
- (totaal 966 roeden of ca 2ha 96a 92ca)

Capittel van wederzijdse remplacenten en de compensaties daer uyt resulterend.

Hier volgt een opsomming van inkomsten van huur, verkoop van meubilair en grond voor een totaal van 1672 guldens courant.

Capittel van Mobilaire voordelen

Avoores wordt hier te kennen gegeven dat by alle de oude battimenten, als woonhuys, schuer en stallingen met den steenput staende op de hofstede door de overledene met de houde-

rigge daer op gebouwen een nieuw steenen stampkot met wederzydse verkochte tienden, geprezen op de somme van 3080 guldens courant, de houderigge heeft samen met haeren actuelen man Bernardus De Loose volbouwt benevenst het batiment van aen de poorte, ten oosten dienende voor koeystal, verkenkoten, een aelput alsmede geheel de schuere ten zuyden, staende jaeren inslegte staet gerestaureert in metswerk.

(in 1836 werden belangrijke verbouwingswerken uitgevoerd, bewijze daarvan het jaartal 1836 met muurankers in de voorgevel).

Alle de beddingen, zargiën en laekens, daeronder begrepen degone van knegten en meyssens, Item alle kleederen en lynwaed van den overledenen, geprezen 60 guldens.

Item twee hammelaekens en vier servietten, zeven nederlandsche ponden gaeren, een pond en half vlasch.

In de keuken, een hangel, tangen en schuppe, hangijzer, rooster, twee marmitten, moor, koffiepot, twee koperen kandelaars en vischspaen, een botervat met twee melkkuypen, twee waterheemers, een tafel met acht stoelen, zevenentwintig tinnen schotels en talloiren, een ijzeren pot met alle aardewerk, en versleten horlogie met noch een tafel, een vlasch-hekel en twee spinnewielen met haspel.

Twee slaapkoetsen, klederkasten, dry kledercoffers en lijnwaerd. Een vleeschkuipje met eenen hangel. Ook al het verkensvleesch, boter en smout, oliekannen en eenig brood. Een waskuip, wafelijzer, kookpannen, manden en korven en een zakhorloge.

Op den zolder: achtien hectoliters tarwe en tien hectoliters masteluin en negen hectoliters en alf haver, idem een dorschkleed en zaedkleed met negen zakken en d'ongedorschen graenen in de schuere met het ledig strooy, het hooy en het kaf.

Twee wagens, twee ploegen, een rol en sledde. Dan vier peerden, dry koeien en twee jonge verkens, den haen met zes hoenders. Een waterkarreken met aelstuk, groenbak, dry drankhemmers, dry tonnen met de vlaschknapper.

Nog twee vleeschblokken, twee wagenassen en eenig brandhout. Een wanmolen, kortewagen, waschkuipen met alle handalaam als braecken, handbijl als mesthaecken en ricken, een wagen en karrereep.

Alle mest in den hof. Ook de comparante penningen ten sterfhuyze bevonden. Wat aengaet de kleederen en lijnwaerd van houderigge, die worden daer gelaeten voor haeren rouw. Somme totale van het capittel van mobilaire voordelen, beloopt tot 5268 guldens.

Volgen dan de 'Commeren en lasten' van deze sterfhuyze.

Alvooren schuldig aen d'heer Joannes Van Landuyt, costumier in Aalst, eene persoonlijke rente van 857 gulden Nederlands geld. Aan Judocus Grootvriendt in Haeltert eene personale rente van 578 guldens.

Aen d'heer Egidius Van Londersele, voogd in dezen, zoo over opleg van cavelinge en luiqidiiteiten, als levering van bieren, volgens sijne rekening 1358 in Nederlands geld.

Aen sieur Gillis de Sadeleer, ex-meyer binnen Denderhoutem als aen zijne weduwe, eene personeelsrente van 308 guldens.

Aen doctor van Opdenbosch, over gedaene vizieten, gedurende de ziekte van den overledenen in Haeltert.

Aen Gabriel Couché, peerdensmid in Haeltert, voor arbeyd en levering van ijzerwerk 63 guldens.

Aen den ontvanger der Domeynen tot Aelst, over restalpagt, domeynegoed 7 guldens.

Aen sieur Galmaert, herbergier tot Aelst 36 guldens.

Aen Jan Batiste Van den Brulle, shouderiggens vader, over coop van een peerd 143 guldens.

Aen Cornelia Callebaut, weduwe Christiaen De Meyer tot Aygem over twee aren land- en meerspagt 385 guldens.

Aen sieur Pieter Buyl, alsdan meire tot Denderhoutem, over 't pachten van Armegoed 44 guldens.

De funeraliën van den overlidenen zijn betaelt uyt de gemeensaemheyd 64 guldens.

Betaeld aen den heer chirurgien tot Aelst, over vizieten en oppassen van den overledenen gedurende zijne laetste ziekte de somme van 60 guldens.

Betaeld aan den ontvanger der domeynen van Aelst en daernaer aen degonen van Sottegem zegge te Herzele over de successieregten van 25 guldens.

Aen den notaris voor 't opmaeken dezer 31 guldens, somme te samen van 4200 guldens.

Zich akkoord verklarende met het voorgaande hebben de houderigge en haeren genoemden actuele man Bernardus De Loose, ten presentie van gesubrogeerden voogd, de prijzers, dito heer Van Landuyt, Constantinus De Loose, Joannes Baptista Muylaert, Franciscus De Rouck, getuigen hiertoe aengezocht in handen mijns notaris gepresteerd, verklaert fidel en waeragtig opgegeven te zijn.

De akte werd getekend, na voorlezing op 17 november 1820.

Albertine Van den Buele

Bernardus De Loose

Egidius Van Londersele

Joannes Van Landuyt

Jan Baptist Muylaert

Constant De Loose

Franciscus De Rouck en

Notaris Van Heymbeeck

Willy De Loose

Zie ook: Mededelingen HK Haaltert, jg. 1997, nr. 3 en jg. 2002, nr. 3

Documentatiecentrum (Sint Goriksplein 17)

Open elke 1ste zondag en elke 2de donderdag van de maand van 10-12u.

Wij danken:

Jozef De Pelsemaeker, Haaltert: pensioenkaarten WO II

William Van den Berghe, Haaltert: bidprentjes, foto's